

Sygn. akt VI Ga 240/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki

Sędziowie: SSO Anna Walus – Rząsa

SSO Marta Zalewska (spr.)

Protokolant: st. sekretarz sądowy Magdalena Kamuda

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2017 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: Przedsiębiorstwa (...) Spółka Akcyjna w K.

przeciwko: Syndykowi Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w R.V Wydziału Gospodarczego z dnia 17 marca 2016 r., sygn. akt V GC 432/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje według właściwego trybu Sędziemu Komisarzowi w postępowaniu upadłościowym prowadzonym w Sądzie Rejonowym w R.V Wydziale Gospodarczym Sekcji ds. Upadłościowych i Restrukturyzacyjnych toczącym się pod sygn. akt V GUP 11/12 jako zgłoszenie wierzytelności .

Sygn. VI Ga 240/16

Uzasadnienie wyroku z dnia 21 grudnia 2017r.

Powód Przedsiębiorstwo (...) S.A. w K. wniósł o zasądzenie od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. kwoty 69 881,68 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż strony postępowania łączyła umowa dzierżawy maszyny. Pozwany wobec ogłoszenia upadłości w dniu 13 marca 2013 r. odstąpił od umowy. Kwota żądana przez powoda odpowiada nieuregulowanemu czynszowi z tytułu dzierżawy, za okres po ogłoszeniu upadłości pozwanego do dnia odstąpienia od umowy oraz obejmuje wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z przedmiotu dzierżawy po odstąpieniu od umowy przez pozwanego. W dniu 23 września 2013 r. Sąd Rejonowy w K. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (V GNc 4372/130).

Pozwany wniósł skuteczny sprzeciw od przedmiotowego nakazu zapłaty w całości, domagając się uchylenia nakazu zapłaty i odrzucenia pozwu w oparciu o treść art. 199 § 1 pkt 1 kpc w zw. z art. 99 oraz 98 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze. Strona pozwana powołała się na zarzut niedopuszczalności drogi sądowej, jako że wierzytelność taka podlega zgłoszeniu sędziemu komisarzowi (art. 99 puin), w dalszej kolejności zarzuciła również brak legitymacji procesowej po stronie pozwanego z uwagi na niewłaściwe oznaczenie strony pozwanej przez powoda w pozwie

(art. 144 puin). Pozwany podniósł również bezzasadność żądania zapłaty wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z przedmiotu dzierżawy po odstąpieniu od umowy przez syndyka z uwagi na brak terminu ze strony powoda do zwrotu przedmiotu umowy dzierżawy.

W odpowiedzi na sprzeciw powód podał, iż dochodzona pozwem należność stanowi zobowiązanie o charakterze ciągłym, które winno być zaspokojone w pierwszej kolejności. Dotyczy ona okresu po ogłoszeniu upadłości do dnia odstąpienia od umowy oraz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z maszyny po dacie odstąpienia od umowy, dopuszczalnym jest więc dochodzenie wierzytelności poprzez wniesienie powództwa przeciwko syndykowi. Pozwany zaznaczył, iż swoje roszczenie wywodzi z treści przepisów art. 225 kc w zw. z art. 224 § 2 kc, wobec wykorzystywania przez syndyka przedmiotu umowy pod dniu odstąpienia od umowy dzierżawy.

Postanowieniem z dnia 3 września 2015 r. tutejszy Sąd oddalił wniosek pozwanego o odrzucenie pozwu (vide: k. postanowienie z uzasadnieniem k. 142 i 150), a Sąd Okręgowy w R. oddalił zażalenie pozwanego na powyższe (vide: postanowienie k. 170-177).

Wyrokiem z dnia 17.03.16r. sąd oddalił powództwo.

Podstawą faktyczną wydania wyroku były następujące ustalenia:

W dniu 10 sierpnia 2012 r. powód – wydzierżawiający zawarł z (...) S.A. w W. umowę dzierżawy oczyszczarki wirnikowej typu (...)1800. Postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2012 r. Sąd Rejonowy w R. ogłosił upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego (...) S.A. w W.. Niesporne było między stronami, iż przedmiot umowy został wydany dzierżawcy przed ogłoszeniem upadłości, a należności czynszowe zarówno z okresu sprzed daty ogłoszenia upadłości, jak i po dacie ogłoszenia upadłości nie zostały w żadnym stopniu zapłacone. Powód zgłosił swoją wierzytelność z tytułu należności czynszowych z w/w umowy za okres do daty ogłoszenia upadłości do sędziego komisarza w trybie art. 236 i nast. puin.

Postanowieniem z dnia 24 stycznia 2013 r. Sędzia Komisarz w Sądzie Rejonowym w R. zezwolił syndykowi Masy Upadłości na odstąpienie od umowy dzierżawy, zawartej przez upadłego z Przedsiębiorstwem (...) S.A. w K.. Syndyk odstąpił od umowy, składając w tym przedmiocie oświadczenie pismem z dnia 13 lutego 2013 r., które powód otrzymał w dniu 18.01.2013r. Po ogłoszeniu upadłości oraz po odstąpieniu od umowy dzierżawy syndyk korzystał z maszyny, nie uiszczając z tego tytułu wynagrodzenia. Strony nie zawarły nowej umowy dzierżawy.

Po ogłoszeniu upadłości i po odstąpieniu od umowy syndyk korzystał z maszyny, strony nie zawarły nowej umowy dzierżawy. Powód wystawił p-ko syndykowi 3 faktury VAT z tytułu należności czynszowych za okresy kolejno 22.08.-09.12r., 10.12r. – 12.12r., 01.13r. – 17.02.13r. (k. 17-19) oraz fv z tytułu wynagrodzenia ze bezumowne korzystanie z przedmiotu dzierżawy za okres 18.02.-04.07.2013r. (k. 20), które zostały mu odesłane bez księgowania .

W rozważaniach prawnych uzasadnienia swego wyroku Sąd Rejonowy przyjął skuteczność odstąpienia przez syndyka od umowy dzierżawy, uznając ten fakt za bezsporny między stronami. (art. 98 puin). Uznał, iż skutek odstąpienia przez syndyka od umowy wzajemnej nastąpił z chwilą ogłoszenia upadłości, niezależnie od tego, w jakim terminie po ogłoszeniu upadłości Syndyk od umowy odstępował. Zdaniem tego sądu oświadczenie Syndyka o odstąpieniu rodzi skutki ex tunc, zarówno obligacyjne jak i rzeczowe (tak też SN w orzeczeniu z dnia 13 stycznia 2012 r., I CSK 296/11, Legalis). W konsekwencji przyjął, że umowa dzierżawy uległa rozwiązaniu z chwilą ogłoszenia upadłości wydzierżawiającego, to jest dnia 22 sierpnia 2012 r. Skoro umowa dzierżawy uległa rozwiązaniu w dniu 22.08.2012r. , nie może być mowy o umownym korzystaniu przez syndyka z przedmiotu tej umowy, a należności powstałe w tego tytułu stanowią wyłącznie wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy.

Skoro strony postępowania pozostawały w sporze co do wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie, a powód swoje roszczenie wywodził z przepisów art. 225 kc w zw. z 224 kc, winien on dowieźć w myśl art. 6 kc, iż dochodzona z tego tytułu kwota, będąca równowartością umówionego między stronami w umowie czynszu, miała charakter rynkowy . Zdaniem tego sądu dla wykazania zasadności żądania powód winien był zaoferować dowód z

opinii biegłego na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia, przy uwzględnieniu rzeczywistych realiów rynku, czego jednak nie uczynił. Z tych względów sąd oddalił powództwo na podstawie art. 693 kc i art. 224 kc w zw. z art. 225 kc.

W apelacji (k. 225-230) powód wniósł o zmianę , ewentualnie uchylenie zaskarżonego w całości wyroku. Zarzucił naruszenie m.in. art. 98 puin w zw. z art. 494 § 1 kc poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż odstąpienie od umowy ze skutkiem ex tunc (na datę ogłoszenia upadłości) niweczy materialno-prawną podstawę roszczenia z powoda z tytułu czynszu, podczas gdy oświadczenie takie nie znosi zobowiązań z niej wynikających z mocą wsteczną, a jedynie przekształca ich treść w zobowiązanie do zwrotu już spełnionych świadczeń oraz do dalszych rozliczeń między stronami. W uzasadnieniu tego zarzutu przywołał wyrok SN V CSK 30/07, w którym Sąd ten przyjął skutek odstąpienia od podobnej umowy ex nunc. Skoro syndyk wykonywał umowę dzierżawy, wyraził dorozumianą zgodę na powyższą umowę i powód powinien zostać zaspokojony w I kategorii. Powód przywołał też poglądy doktryny P. Zimmermana, A. Jakubeckiego, wg których to komentatorów wyłączone jest odstąpienie od umowy wzajemnej o charakterze ciągłym, dlatego umowę taką syndyk może wypowiedzieć tylko na zasadach ogólnych, a należności za świadczenia ciągłe za okres po ogłoszeniu upadłości należy traktować jako wierzytelność w stosunku do masy. Przywołał też pogląd A. Bubera, iż odstąpić od umowy syndyk może jedynie co do części obustronnie niewykonanych zobowiązań z takiej umowy, zaś wykonanie częściowe umowy, choćby tylko przez jedną ze stron należy uważać co do tej części za całkowicie wykonane, zatem niepodlegające decyzji syndyka o odstąpieniu. W dalszej części powód powołał przepis art. 395 § 2 kc, uznając, iż za okres po skutecznym odstąpieniu od umowy, nawet przy założeniu , że skutek nastąpił od dnia ogłoszenia upadłości, powodowi należy się wynagrodzenie za korzystanie przez syndyka z rzeczy.

W odpowiedzi na apelację (k. 241-242) pozwany wniósł o jej oddalenie i uzasadnił m.in., iż odstąpienie od umowy dokonane na podst. art. 98 puin pociąga za sobą skutek ex tunc, na co przywołał Post. SN I CSK 296/11, ale ze skutkiem od dnia ogłoszenia upadłości , na co wskazuje obecnie obowiązujący przepis art. 98.1 puin.

Postanowieniem z dnia 24.11.2016r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie na podstawie art. 390 § 1 kpc przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, a mianowicie:

1. Czy syndyk na podstawie art. 98. 1 Ustawy z dnia 28.02.2003r. Prawo upadłościowe i naprawcze (t.j. Dz.U z 2015 poz. 233) w brzmieniu obowiązującym przed dniem 01.01.2016r., może skutecznie odstąpić od umowy dzierżawy rzeczy ruchomej, zawartej przed ogłoszeniem upadłości dzierżawcy, jeżeli przedmiot umowy dzierżawy został wydany upadłemu do korzystania przed ogłoszeniem upadłości, zaś należności czynszowe nie zostały w ogóle zapłacone?
2. Jeśli odstąpienie takie jest dopuszczalne, to czy to oświadczenie wywołuje skutek ex tunc (od daty zawarcia umowy), ex nunc (od daty otrzymania oświadczenia o odstąpieniu od umowy przez wydzierżawiającego), czy też od daty ogłoszenia upadłości oraz czy należności z tytułu opłat czynszowych, ewentualnie bezumownego korzystania przez syndyka z przedmiotu dzierżawy, przypadające na okres po dacie ogłoszenia upadłości podlegają zgłoszeniu sędziemu komisarzowi na podstawie art. 99.2 puin, czy też stanowią dług syndyka (tzw. wierzytelności w stosunku do masy), podlegający zaspokojeniu w I kategorii?

Postanowieniem z dnia 17.03.2017r. III CZP 108/16 SN podjął uchwałę, w której stwierdził, iż: „ **Na podstawie art. 98 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233), syndyk masy upadłości dzierżawcy może - ze skutkiem od dnia ogłoszenia upadłości - odstąpić od umowy dzierżawy rzeczy ruchomej zawartej przed dniem ogłoszenia upadłości, gdy przedmiot umowy został wydany upadłemu do korzystania przed ogłoszeniem upadłości. Należności za korzystanie z przedmiotu dzierżawy za okres po dniu ogłoszenia upadłości podlegają zgłoszeniu sędziemu komisarzowi na podstawie art. 99 tej ustawy.**”

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle treści w/w uchwały oraz jej uzasadnienia sąd II instancji , będąc związanym tym rozstrzygnięciem uznał, iż roszczenie objęte żądaniem pozwu na skutek odstąpienia przez syndyka od umowy dzierżawy ze skutkiem od

dnia ogłoszenia upadłości stanowiło wierzytelność powstałą w stosunku do upadłego jako wynikającą z umowy zawartej przed ogłoszeniem upadłości przez upadłego i winno zostać zgłoszone do sędziego komisarza na podst. art. 99 p.u. i zaspokojone wg wskazanej w przepisie art. 342.1 p.u. kategorii, lecz nie jako wierzytelność kategorii I . Zgłoszenie wierzytelności do sędziego komisarza stanowi inny tryb ich dochodzenia, niż proces. Na takie rozumienie odrębnych trybów : proces sądowy i zgłoszenie wierzytelności do s.k. wskazuje terminologia przepisu art. 263 p.u.i.n., posługująca się pojęciem „tryb”, zatem jest to szczególny tryb dochodzenia wierzytelności , o jakim mowa w przepisie art. 201 § 2 kpc. Stąd też wyrok wydany przez sąd w procesie podlegał uchyleniu jako niedopuszczalny, bo wydany w niewłaściwym trybie, a sprawa przekazana jako zgłoszenie wierzytelności do sędziego komisarza wobec stanowiska powoda na rozprawie apelacyjnej, iż dopuszcza on zgłoszenie tej wierzytelności do sędziego komisarza. Powód w odpowiedzi na treść postanowienia SN nie zdefiniował jednoznacznie, iż tego pozwu nie należy traktować jako zgłoszenie wierzytelności (tak też kom. A. Jakubeckiego do art. 144 puin oraz SN I PZP 33/94). Zdaniem sądu II instancji nie zachodzi w takim przypadku tzw. „czasowa niedopuszczalność drogi sądowej” , a to z uwagi na przepis art. 144 p.u.in. , który stanowi, iż postępowania sądowe mogą być wszczęte i dalej prowadzone po ogłoszeniu upadłości jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu. Przedmiotowe powództwo zostało wytoczone nie przeciwko upadłemu (w takim przypadku sąd w tym składzie podziela stanowisko SN wyrażona w uchwale III CZP 22/92, iż w takiej sytuacji zachodzi przejściowy brak drogi sądowej i taki pozew podlega odrzuceniu), lecz właśnie p-ko syndykowi. Orzekł już w tym przedmiocie Sąd Okręgowy w Rzeszowie w prawomocnym postanowieniu z dnia 15.10.15r. VI Gz 287/15, oddalając zażalenie powoda na postanowienie SR w Rzeszowie o odmowie odrzucenia pozwu. Nie zachodzi też brak legitymacji biernej syndyka, skutkujący w procesie sądowym oddaleniem powództwa, co również wynika z treści przepisu art. 144.1 puin.

W konsekwencji sąd orzekł na podst. art. 386 § 3 kpc per analogiam z tą jednak zmianą, iż zachodziła podstawa do przekazania sprawy do innego trybu, a nie odrzucenie pozwu.